І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 155. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 17-го СЕРПНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 17, 1961 No. 155. VOL. LXVIII.

КОНГРЕС ЗДА МАТИМЕ ПРАВО ВЕТА У ПРИЗНАЧУВАННІ ЗАКОРДОННОЇ ДОПОМОГИ

Вашингтон. — Під час свого засідання в дні 15-го серпня ц. р. Сенат прийняв внесену провідником республіканців у Сенаті сенатором Евереттом М. Дірксеном поправку до обговорюваного тепер урядового законопроєкту про закордонну допомогу. Ця, прийнята 52 голосами проти 44 голосів, поправка дає Конгресові ЗДА контролю над розподілом позичок з фондів призначених на довгореченцеву підтримку для союзних країн і право вета у розподілі позичок, що перевищують суму пять мільйонів долярів. Стосується ця поправка тільки передбаченої в законопроєкті суми $8.800,-000,000, що мали б бути вибирані позичково з державного скарбу впродовж п'яти років для фінансування господарського розвитку дружніх до ЗДА країн. Поправка зобов'язує уряд повідомляти окремим рапортом чотири конґресові комісії, в тому сенатську і палатну комісію для закордонних справ і бюджетові комісії обидвох палат про кожну позичку в сумі понад $5.000,000, що її уряд задумує уділити якійсь країні. Уділювати таку позичку уряд мав би право щойно 30 днів після повідомлення про неї названих конґресових комісій. Водночас із цим у поправці признано Конґресові право ухвалювати спеціяльні резолюції щодо відмови урядові уповноважень уділювати ту чи іншу позичку, як теж право перевірювати з допомогою спеціялістів важливість і потребу тієї чи іншої проєктованої позички. В демократичних колах Сенату вважають прийняття поправки Е. М. Дірксена деякою поразкою для урядового законопроєкту про закордонну допомогу, заявляючи, що постанови її, стосовані риґористично, можуть перешкоджувати урядові в успішному здійснюванні заплянованої програми позичок. Водночас із цим уряд добився також і деякої перемоги, бо Сенат 57 голосами проти 38 відкинув запропоновану демократичним сенатором Алленом Дж. Еллендером поправку до законопроєкту з вимогою зредукувати встановлену президентом Дж. Ф. Кеннеді суму $1.800,000,000 на мілітарну підтримку на $500.000,000, значить до суми $1.300,000,000. Прийняття поправки сенатора Дірксена уважають у політичних колах виявом незадоволення Конґресу здійснюванням і вислідами дотеперішньої програми закордонної допомоги.

Гертер і Ладж підтримують плян Кеннеді про створення окремої роззброєневої аґенції

Вашингтон. — Плян президента Кеннеді створити при уряді ЗДА окрему постійну аґенцію для справ роззброєння зустрівся із прихильною підтримкою збоку видатних республіканських діячів, особливо ж збоку колишніх членів адміністрації президента Айзенгавера. В другому дні переслухань в сенатській комісії для закордонних справ заявилися беззастережно за цим пляном і колишній державний секретар Крістіян А. Гертер, і колишній секретар оборони Томас С. Гейтс, мол., і колишній делеґат ЗДА до *ОН* та кандидат на віце-президента у виборах 1960 р. Генрі Кебот Ладж, і довголітній дорадник кол. президента Айзенгавера і директор Американського Червоного Хреста ген. Алфред М. Ґрунтер і багато інших. Всі вони ствердили, що створення такої аґенції для справ роззброєння особливо ж актуальне і потрібне тепер в час збільшеного міжнародного напруження. Директор пропонованої президентом Кеннеді аґенції мав би бути відповідальний перед Президентом і державним секретарем, входив би до Національної Ради Безпеки й очолював би штаб, зложений із яких 250 осіб політиків, військовиків, технічних експертів і науковців. Бюджет цієї аґенції виносив би 6,000.000 дол. річно.

„Абрагам Лінкольн" перевів успішні вправи у вистрілюванні ракет „Поляріс"

Кейп Канаверал. — П'ятий з черги американський підводний човен „Абраґам Лінкольн" приготовився до патрульної подорожі океанами після того, як він відбув вправи з вистрілюванням ракет типу „Поляріс", вистрілюючи протягом одного дня шість ракет, в тому чотири з повним успіхом. Відбулися ці вправи з метою випробування згаданих ракет, із якими останнім часом були деякі труднощі. Після деяких змін у їх конструкції і їх удосконалення, ракети діяли добре і виявили свою повну справність. Відбувалися ці вправи з вистрілюванням ракет „Поляріс" в суботу дня 12 серпня в ближче невизначеній області Атлантійського океану. Командування фльоти відмовилося поінформувати пресу, де відбувалися ці вправи і в якому напрямку виїхав „Абрагам Лінкольн", але журналісти встигли довідатися, що проходило вистрілювання ракет „Поляріс" із підводного човна „Абрагам Лінкольн" поблизу острову Велика Багама, яких 300 миль на південний схід від Кейп Канаверал. Чотири з вистрілених ракет потрапили в ціль віддалену понад одну тисячу миль, а дві з них були успішні тільки частинно.

В АМЕРИЦІ

● **Бюро державних друків, „Говернмент Прінтінґ Оффіс"**, у Вашинґтоні, Д. К., видало „Статістікел Абстракт", те подано кругло півмільйона відповідей на різні запити, що стосуються американського життя в усіх можливих ділянках. Згадано там, між ін., що близько половину зголошуваних до побору рекрутів відкидається при іспитуванні з фізичних або умових причин, що кожний домовласник в ЗДА мусів видаткувати в 1960 році кругло по $300 річно на хатій ремонт й ін.

● **У Ню Йорку**, в будинку Колізею ,відкриють в п'ятницю, 18-го ц. м. виставку Здоров'я, зорганізовану міським департаментом здоров'я та американським товариством при активній участі різних медичних дослідних інститутів. Крім статистичних даних, що стосуються здоровного стану міста й країни, будуть там виявлені дані про досліди над різними недугами та поступ, осягнений у розвитку медицини і нових фармацевтичних винаходах.

● **Сенатор Б. Рассел**, голова комісії збройних сил, заявив, що секретар оборони Роберт С. МекНамара є одним із справді великих членів уряду в історії ЗДА. Виступив з таким признанням демократичний сенатор з Джорджії в радіотелевізійній зустрічі з республіканським сенатором Кеннетом М. Кітінґом.

● **Голова американської делеґації** на Женевську конференцію для справ нуклеарного роззброєння Артур Г. Дін та член сенатської комісії для закордонних справ сенатор Джан Дж. Спаркман виступили в суботу дня 12-го серпня з заявою, що Комуністичний Китай випродукує вже незабаром свою власну нуклеарну бомбу і стане п'ятою атомовою потугою світу.

СЕСІЯ УНРАДИ ВІДБУДЕТЬСЯ В ЖОВТНІ ЦЬОГО РОКУ

Бонн. — За комунікатом Українського Інформаційного Бюра з Мюнхену з 9 серпня ц. р., 3 серпня ц. р. відбулась нарада президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького, голови УНРади Івана Багряного і голови Виконного Органу УНРади Миколи Лівицького, на якій „стверджено, що з огляду на літні ферії в місяцях серпні і вересні сесія не може відбутися раніше жовтня ц. р. Запроєктовано — кажеться далі в тому комунікаті, — що в кінці вересня відбудеться засідання Президії УНРади для встановлення точного і невідкличного реченця V-ої сесії. Разом з цим обговорено низку питань, зв'язаних з передсесійними підготовчими працями".

Таким чином знову пересунено речинець V-ої сесії Української Національної Ради, яку през. д-р Степан Витвицький скликав востаннє 26 липня ц. р. на день 8 вересня ц. р. Згадана вище нарада прийшла у висліді нової виміни листів між д-ром С. Витвицьким і головою УНРади І. Багряним. Політичний зміст наведеної постанови з 3 серпня такий, що між трьома названими керівними діячами Державного Центру УНР настало порозуміння: п. п. Микола Лівицький і Іван Багряний погодились на фактичне анулювання постанови Президії УНРади і перенесення її до ЗДА чи Канади, як теж постанови з 21 липня ц. р., що підтримувала постанову про розв'язання УНРади, зате доручала додатково скликання Спеціяльної Комісії для розв'язання існуючої кризи. З другого боку през. С. Витвицький погодився на повторне відкликання сесії, призначеної спершу на 21 червня, подім на 8 вересня ц. р., визнавши компетенцію Президії УНРади щодо назначування докладно терміну сесії УНРади. Кількатижневий час до жовтня ц. р., рішено використати для такої підготови сесії, щоб вона виключила несподіванки неґативного характеру.

Президент вимагає ухвали Конґресу для асиґнування 73 мільйонів на цивільну оборону

Вашингтон. — Президент Кеннеді звернувся в понеділок дня 14 серпня ц. р., до Конґресу з пропозицією ухвалити додаткових 73 мільйони долярів на придбання харчів і ліків передбачених у програмі цивільної оборони ЗДА. Ця сума має бути признана додатково до ухвалених уже Конґресом 207.000.000 долярів на будування схоронищ проти атомової радіяції в біжучому фіскальному році. Із вимаганої тепер суми 73 мільйонів 47.200.000 долярів мали-б бути вжиті на перетранспортування 126 мільйонів бушлів пшениці, яка є власністю федерального уряду, до тих областей, де може виникнути недостача харчів внаслідок ворожої атаки чи воєнних дій. Ці запаси будуть порозміщувані в 191 федеральних округах приблизно із 95-000.000 населення. Вони забезпечать приділ по три четвертих фунта пшениці на особу денно протягом чотирьох місяців. Решта пропонованої суми має бути використана на збільшення запасів ліків і медичного знаряддя і на устаткування організованих на випадок потреби шпиталів.

Командування летунських збройних сил ЗДА продовжує час служби для 28.000 вояків

Вашингтон. — У зв'язку із Берлінською кризою і в рамцях вирішеного Конґресом збільшення збройних сил ЗДА командування американського летунства наказало продовжити на один рік час служби 28,000 офіцерів і вояків, щоб тим способом затримати їх — добровільно чи й примусово — в активній службі. В даному випадку йде не так про летунів, як про летунський персонал, вишколений в оперуванні ракетами й іншою нуклеарною зброєю. Ряди самих летунів мали б бути поповнені із складу сімдесять й одного з'єднання Крайової Летунської Ґвардії та Летунської Резерви, які вже поставлені в стан поготівля і вояки яких можуть бути покликані кожного часу до активної служби в летунських збройних силах.

189 „їздців свободи" подали апеляцію від присуджених їм джексонським судом кар

Джексон, Міссіссіпі. — Стовісімдесять і дев'ять „їздців свободи", які брали участь у протестній акції проти існуючої расової сеґреґації і були покарані джексонським судом за порушення публічного порядку, з'явилися в понеділок дня 14 серпня в апеляційному суді повіту Гіндс, щоб подати апеляцію проти присуджених їм кар. Вони були ув'язнені останніми тижнями за переступлення сеґреґаційних приписів на кари в'язниці і були позвільнювані за кавцією у висоті 500 долярів кожний. Розгляд поданих апеляцій почався перед суддею Расселом Муром в суворо охоронюваному поліцією будинку суду. Кожного дня буде переслухуваних по дві особи так, що розгляд закінчиться приблизно в другій половині січня 1962 року. В першому тижні процесу виступлять із своїм доказовим матеріялом оборонці, що мабуть скоротить передбачений реченець розправи. Апелянти прибули до Джексону поїздами, літаками й автобусами і до суду приїхали автобусами під охороною поліції. Початок розправи відбувся спокійно і без ніяких інцидентів.

Деякі південноамериканські держави пропонують коекзистенцію з Кубою

Вашингтон. — Дипломатичні представники деяких південноамериканських держав почали заходи для нормалізації взаємин між ЗДА і Кубою, пропонуючи перехід з теперішнього ворожого ставлення обидвох сторін до себе на рейки „дружньої коекзистенції". На думку деяких політичних обсерваторів, в такій поправі взаємин між ЗДА і Кубою мали б бути заінтересовані навіть Совєти, передусім з огляду на те, що вони не всилі забезпечити прохарчування Куби і постачати індустрійні товари. Встановлення нормальної торгівлі між ЗДА і Кубою допомогло б, на думку цих кіл, Кубі вийти з усе загрозливішої кризової господарської ситуації, в якій вона тепер опинилася. Спроби такого замирення з Кубою і прийняття її знову у південноамериканську спільноту проявилися останнім часом особливо ж під час економічної конференції в Пунта дель Есте в Уруґваї. Деякі надії на можливість певного співіснування збільшилися після того, як між ЗДА і Кубою прийшло до виміни захопленого насильно американського літака Електра і кубинського патрульного човна.

НАРАДИ В СПРАВІ БЕРЛІНУ

Президент Кеннеді конферує з американським амбасадором до Москви — Л. Е. Томпсоном, Юн.

Новим прем'єром невтрального Ляосу буде Суванна Фума

Намоне. — В маленькій оселі посеред джунґлі, зайнятій комуністичними партизанами, відбулась в минулий понеділок нарада представників трьох розсварених груп громадянства — правого уряду Буна Ума, „невтрального" табору Суванни Фуми й ліво-комуністичного табору так званого Патет Ляо — у справі складення нового одностайного уряду. Комуністи дали свою згоду на порозуміння, що його осягнено вже раніш на нараді в столиці Камбоджи Пномпенгу, щоб новим прем'єром коаліційного уряду був Суванна Фума, колишній прем'єр. Зрештою, комуністи завжди підтримували його, а його дворідним братом є лідер того комуністичного руху Патет Ляо, князь Суфанувонґ. Представник прозахідного табору пропонував, щоб королеві запропонувати дві кандидатури на коаліційного уряду, бо інакше він не матиме права вибору, але не названо ніякого іншого можливого кандидата, що на нього погодились би всі три групи. Зате нічого не сказано про склад такого коаліційного уряду. Тим часом на Женевській конференції про Ляос англійський представник Мальକольм МекДоналд гостро натаврував північно - встнамських комуністів, які вперто заперечують, наче б північно-в'єтнамські війська знаходились в Ляосі і підтримували місцевих комуністів, дармащо це загально відомий факт. Англійський дипломат звернув увагу, що ЗДА не заперечують факту перебування в Ляосі своєї військової місії, зате комуністи заперечують правду і не хочуть погодитись на міжнародну контролю, що встановила б ту правду та заборонила північним в'єтнамцям підтримувати хаос і громадянську війну в Ляосі.

Новий прем'єр Конґа заходиться біля замирення в краю

Леопольдвіль. — Сиріль Адуля, новий конґолійський прем'єр, який має за собою авторитет леґалізму внаслідок одноголосного затвердження парляментом, старається завести в Конґо замирення, що прийшло б унаслідку ліквідації двох центрів анархії: в правленій комуністом Антуаном Гізенґою провінції Орієнталь і в правленій націоналістом Мойсе Чомбе провінції Катанґа. Уряд Антуана Гізенґи ніби формально розв'язався після постання уряду Адулі та переходу деяких найближчих співробітників Гізенґи до табору Адулі. Але комуністичні „дипломати", представники держав, що визнавали уряд Гізенґи за „леґальний" центральний уряд Конґа, не припинили своїх інтриг і підмовлювання Гізенґи, щоб він не підпорядковувався центральній владі Жозефа Касавубу й Сиріля Адулі. Тому і сам Антуан Гузенґа вперто відмовлявся прибути до столиці Конґа Леопольдвілю на переговори, хоч місія Об'єднаних Націй ґарантувала йому безпеку і транспортацію. Тому Сиріль Адуля рішив поїхати до Гізенґи, до столиці провінції Орієнталь Стенлівіль. Там він має говорити також з командантом військ Гізенґи генералом Віктором Люндулею. В Леопольдвілю появилась поголоска, що Люндуля їздив до З'єдиненої Арабської Республіки, яка теж визнавала режим Гізенґи, і що Ґамаль Абдель Нассер прислав Гізензі кілька засекречених транспортів зброї. Адуля заявив, що коли йому не вдасться мирно довести до згоди з названими двома сецесіоністами, то він вживе військової сили для їх приборкання.

Інтриґи Мікояна в Токіо скінчились невдачею

Токіо. — Совєтський віцепрем'єр Анастас Мікоян даремне старався дістати від японського уряду довготерміновий торговельний договір, як теж даремне переконував своїх японських розмовців з уряду про шкідливість для Японії її союзу з Америкою. Мікоян запропонував японському міністрові торгу й промислу Ейсаку Сато довготерміновий двосторонній торговельний договір, в якому Совєти зобов'язались би постачати Японії нафту, залізо і вугілля в заміну за японські промислові вироби. Японський міністер відповів, що спроваджування совєтської нафти, яку треба б переробляти щойно в японських рафінеріях — надто складна й коштовна справа, так само японський міністер не погодився на принцип довготерміновости договору, а тільки на короткотермінові трансакції. Нараду з міністром закордонної торгівлі Мікоян вів після того, як півторагодинну конференцію мав з міністром закордонних справ Зентаро Косака. Совєтський „гість" нарікав на японсько - американський договір приязни, як ніби на доказ ворожости Японії супроти СССР. З свого боку японські міністри запевняли Мікояна, що договір з ЗДА має суто-оборонний характер, що Японія не має офенсивної армії та що вона потребує „мінімум ґарантії" своєї безпеки, яку дає їй саме договір з ЗДА. Совєтська виставка, що її відкрив Мікоян у вівторок 15 ц. м., має 9.000 експонатів, між якими найбільшу частину становлять образи і моделі пропаґандивного характеру: мініятурні моделі спутників, совєтського атомового льодолому, колекція совєтських автомобілів, що їх не можна купити, й машин, які існують тільки на показ. Велетенські портрети Леніна й совєтських астронавтів мають теж переконувати японців про атрактивність СССР.

ЗАХІД ЗГОЛОСИВ ПРОТЕСТ В СПРАВІ БЕРЛІНУ

Берлін. — Три західні коменданти в Західньому Берліні, генерали Альфред Вотсон, Жан Ляком і сер Роган Делякомб, переслали совєтському комендантові в Східньому Берліні, полковникові Андреєві Соловйову у вівторок 15 серпня ц. р. коротку, але втриману в гострому тоні ноту протесту проти припинення свободи руху поміж східньою і західньою частинами Берліну. У тій ноті стверджується, що встановлення бар'єр, які перешкоджують мешканцям Східнього Берліну і Східньої Німеччини свобідно порушатись на території цілого того міста, це „найяскравіше порушення чотиридержавних договорів, які стосуються Берліну, почавши від 1948-го року". Нота протесту стверджує, що зокрема порушено договір з 20-го червня 1949-го року. Західні генерали таврують акцію „військових і парамілітарних одиниць" у встановленні тих бар'єр та звертають увагу, що приявність таких формацій і військ в Східньому Берліні є теж нелеґальна. Так само протестується проти заборони східнім німцям і берлінцям працювати в Західньому Берліні, що становить позбавлення примітивного права кожної людини щодо вибору собі заробітньої праці. За причину тих нелеґальних дій комуністів західні команданти вважають масову втечу мешканців з підсовєтської зоні Німеччини на Захід унаслідку погроз, що їх в останньому часі виголошували комуністичні лідери. „Протестуємо проти цих нелеґальних актів, уведених 13-го серпня, та вважаємо вас відповідальними за зберігання відповідних договорів". Цей протест — за газетними твердженнями — не є останнім словом західніх альянтів у цій справі. У Вашинґтоні відбулась у вівторок дво і пів годинна нарада в державному департаменті з амбасадорами Англії, Франції і Західньої Німеччини і західньо - німецький амбасадор д-р Вільгельм Ґрезе, виходячи з державного департаменту, заявив, що „імовірно в найближчих днях" відійде до Москви протест від західніх держав та що береться під увагу дальші „протизаходи, які не будуть теоретичного характеру". Що він мав на думці — не виявив. Проте, у зв'язку з появою газетних вісток, що Західня Німеччина вимагає від своїх західніх союзників, щоб ввесь Захід зірвав торговельні взаємини з комуністичними країнами, речник східньо-німецького уряду заповів, що у випадку зірвання Західньою Німеччиною торговельного договору з Східньою Німеччиною, ця остання проголосить бльокаду Західнього Берліну. Формально - правно східньо-німецький уряд може припинити комунікацію між Західнім Берліном і Заходом тому, що в згаданому торговельному договорі існує точка про комунікаційні шляхи і дзвиння руху між двома частинами Німеччини.

Тим часом в Берліні існує далі спокій. Східньо-німецькі і совєтські чинники прийшли, мабуть, до переконання, що нема чого лякатися заворушень і відтягнули з вулиць частину військ та зменшили число важких танків на вузлових точках. Зате контролю руху переводиться далі риґористично і той рух ніде не збільшився ані не став свобіднішим. Зокрема комуністи дуже строго перестерігають, щоб з Західнього Берліну переїздили до східньої частини міста авта і не перепущено навіть авта, яким їхав кардинал Юліюс Депфнер, що є водночас єпархіяльним єпископом Берліну. Кардинал висів з авта і перейшов до Східнього Берліну пішки. За коментарями преси — „битва за Берлін ведеться далі словесною зброєю". Західні чинники вважають, що це останнє насильство комуністів в Берліні принесе Заходові пропаґандивні користі, бо виявляє наявно слабість комуністичного режиму в „мирному співіснуванні", розголошує по всьому світу факт втечі понад трьох мільйонів східніх німців та доказує ламання большевиками міжнародних договорів. Проте, з другого боку, комуністи досягли свого, бо створили ще один доконаний факт без відповідної реакції збоку Заходу і матимуть в руках ще один атут в майбутніх переговорах — доходить до висновку західня преса.

Бовлес твердить, що на Сході нема довір'я до революційних традицій ЗДА

Вашингтон. — Заступник державного секретаря Чальз Бовлес, який вернувся з своєї тритижневої подорожі по країнах Півдня Азії і Далекого Сходу, говорив широко про свої враження і висновки в минулий вівторок на терені Клюбу Крайової Преси, при чому він підкреслив скептицизм і песимізм, з яким східні народи та їх лідери ставляться до актуальної практичної вартости американських революційно - демократичних традицій. Азійсько - африканські народи — твердив Бовлес — визнають три справи за найсвятіші і непорушні вартості: право до власного правління, економічну справедливість і расову рівність. Тому всі відклики на ідеали, проголошувані американськими лідерами в минулому, не знаходять живого відгуку в азійсько - африканських лідерах, які думають виключно практичними категоріями, маючи на увазі актуальні проблеми, актуальні відносини, і становище Америки до актуальних проблем. Так напр. Бовлес звернув увагу, що відклик на леґальні підстави перебування західніх ґарнізонів в Західньому Берліні не має для нікого на Сході переконливої сили, бо „ніхто не хоче атомової війни в обороні леґальних прав Америки". Зате відклик на право німців і берлінців до самовизначення — знаходить загальну апробату.

У СВІТІ

● **В Південній Кореї урядова** військова хунта звільнила з в'язниці шістьох генералів і трьох полковників, арештованих після військового перевороту в тій країні в половині травня ц. р. Одночасно звільнено 5,600 інших в'язнів та зменшено кари 9,300 інших. Цю амнестію переведено з нагоди 16-их роковин звільнення Кореї з-під японської окупації.

● **У Туреччині** заповіджено проголошення 15-го вересня ц. р. присуду в масовому судовому процесі проти кол. президента Селяля Баяра, прем'єра Аднана Мендереса і членів його уряду та прихильників режиму. Той процес ведеться від 14-го жовтня мин. року. Прокуратор вимагав кари смерти для головних обвинувачених, арештованих під час перевороту в Туреччині в травні мин. року.

● **Італійський уряд** проголосив, що буде створена окрема урядова комісія для мирної розв'язки проблеми Південного Тиролю, німецькі мешканці якого домагаються автономії та мають в цьому палку підтримку збоку Австрії. Німецькі посол і сенатор з Південного Тиролю, що має офіційну італійську назву Альто Адіґе, погодились на покликання до життя такої комісії.

● **Колишній король, а тепер** голова держави і прем'єр Комбоджи, малої південно - азійської країни, що належала була до складу французької колонії Індокитаю, Нородом Шіганук, несподівано зрікся своїх державних становищ і зажадав від 61-членного парляменту, щоб той призначив його наступника. Шіганук не подав ніяких причин свого зречення.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Великий шлях

Із призначенням нового Митрополита Української Католицької Церкви в З'єдинених Державах Америки та із створенням нової дієцезії цієї Церкви з осідком в Шикаго й найменуванням нового єпископа для неї відкривається новий, важливий етап в розвитку нашої Церкви і спільноти в цій країні, що в теперішніх обставинах набирає першорядного значення також в загальцерковному і загально - українському розвитку. Великий і важкий та трудний шлях перейшла Українська Католицька Церков в Америці від першого українського священика о. Івана Волянського та першої української Служби Божої 19-го грудня 1884-го року в пенсилвенійському містечку Шенандоа до другого митрополита цієї Церкви, ВПреосвященого Кир Амврозія Сенишина, та до нової її дієцезії, цим разом з осідком у Шикаго. Великий життьовий шлях і досвід перейшов і новий Митрополит від новіціяту ОО. Василіян у Крехові до митрополичого престолу у Филаделфії. Історія цієї Церкви і її нового Зверхника включає й один з найважливіших періодів історії українського народу, в якій записані і верхів'я пробудження та відродження Української Нації, завершено актами 22-го січня 1918 і 1919-го років та 1-го листопада 1918-го року, але в якій зареєстровано й найстрашніші провалля недолі й неволі, включно із народовбивством та знищенням обидвох українських Церков, насамперед Української Автокефальної Православної й опісля Української Католицької на рідній землі.

Справжні гекатомби жертв поніс волелюбний і богобоязливий український нарід у боротьбі за свою волю, за своє збереження та за свої найвищі цінності, до яких належать його Церкви. Нічим, ані масовим штучним голодом, ані масовими могилами розстріляних, жадні „врата адові" не подоліли здорового організму і здорової душі українського народу. Він, як справжній Фенікс відроджується з попелу, як справжній Прометей оживає, хоч серце клює йому ворог.

Україна й український народ ще далі в неволі, травою заросли могили замучених Владик Української Православної Церкви, у важкій неволі карається Митрополит-Ісповідник зруйнованої ворогом Української Католицької Церкви. Але рівночасно тут, далеко від рідної землі за океаном, росте і збільшується український стан посідання, розвиваються українські вартості, кріпшає українська духовість, підноситься до нових висот українська сила, видимим знаком якої є створення нової дієцезії та найменування нового митрополита й нового єпископа Української Католицької Церкви.

Справді, великий шлях від першої української Служби Божої в Шенандоа в 1884-му році до збільшеної новою дієцезією Митрополії Української Католицької Церкви в ЗДА, як і великий шлях від монашого новіціяту в Крехові до митрополичого престолу у Филаделфії. Своїми трудами, жертвами і перемогами він характеризує той шлях історичного розвитку, що його проходить ввесь український нарід та всі його інституції. І цей великий пройдений шлях дає нові надії й на той, що розкривається перед нами та який ми, наша спільнота мусить пройти, щоб дійти до свого Ханаану, вільної і ні від кого незалежної, суверенної і соборної Української Держави. Українська Католицька Церква в ЗДА прямуватиме тепер по своїм шляху під проводом свого нового верховного Пастиря, в бік якого звертаються тепер очі не тільки вірних Католицької Церкви, але й всієї нашої спільноти та якого на цьому шляху супроваджатимуть її найкращі почування й побажання.

Ламання договорів

Міжнародний порядок у світі полягає на договорах. Вони не є вічні незрушні, бо обов'язують на докладно означений час, після чого приходить їх ревізія. Їх пристосовують і перед вигасненням їх терміну до радикально змінених умовин. Але завжди мусить переводитись зміна міжнародних договорів за згодою всіх тих, що їх підписали. Коли хтось односторонньо порушує і ламає договір — він нівечить існуючий у світі правопорядок.

Нинішня Берлінська криза постала внаслідку зламання Совєтським Союзом ще одного міжнародного договору, підписаного ним добровільно і згідливо 20-го червня 1949-о року у Парижі, де закінчено бльокаду Берліну та встановлено нові правила для управління в обширі Великого Берліну з спецяльним заґарантуванням права свобідної комунікації на терені цілого міста, права західніх держав зберігати свої військові ґарнізони в своїх секторах Берліну та демократичний спосіб правління в Берліні. Але Москва, яка від приходу большевиків до влади у 1918-му році прийняла за основу свого правління невизнавання міжнародних договорів, які не сприяють поширенню комуністичної влади, — зараз же почала ламати й той Паризький договір. Уже бо 7-го жовтня 1949-го року вона проголосила на терені совєтської окупаційної зони Німеччини „Німецьку Демократичну Республіку" й негайно почала ставити там на ноги нову німецьку армію, вишколювану совєтськими інструкторами й озброєну совєтською зброєю. Коли нині Хрущов кричить про „відродження німецького мілітаризму" в Західній Німеччині й про тамошніх німецьких „реваншистів", очолюваних колишніми гітлерівськими генералами, то він — як в усіх подібних випадках — виявляє подивуґідну коротку пам'ять: бож це Москва започаткувала перша відбудову німецької армії і перша почала творити східньо - німецький старшинський корпус, що його стрижень становили старшини гітлерівської армії, „індоктриновані" під час їхнього полону в Совєтському Союзі. А коли Хрущов проливає крокодилячі сльози над „військовою окупацією" Західнього Берліну, вказуючи на тамошній військовий ґарнізон західних альянтів збірною силою 11.000 вояків, то водночас промовчує факт зберігання в Східньому Берліні двох дивізій силою 40.000 вояків.

Перманентна криза у світі і перманентний стан неспокою та вічної загрози нової великої війни виникають з факту щораз нового ламання міжнародних договорів Совєтським Союзом. Робить це Москва в почутті повної своєї безкарности з уваги на брак відповідної, рішучої та успішної реакції Заходу. Захід не протиставився скомунізуванню шістьох держав, що опинились в совєтській „сфері впливів" та зламанню виразної клявзулі в Ялтинському договорі про встановлення в тих країнах правління на основі вільних демократичних виборів. Захід мовчки прийняв всі комуністичні експерименте правління Вальтера Ульбріхта, московського ґавляйтера в Східній Німеччині. Коли ж унаслідку тих експериментів три і пів мільйона німців втекли із Східньої Німеччини на Захід засвідчуючи цією своєю втечею перед цілим світом банкрутство комуністичної системи, а Хрущов поспішив на рятунок своїм східньо - німецьким лакеям і своїми танками загородив дальшим втікачам дорогу, то Захід знову обмежується до словесних протестів.

Розрахунок на миролюбність Заходу, на їх острах перед всякою військовою демонстрацією, що пригадала б Москві силу Заходу і його рішучість, розрахунок на безмежну терпеливість Заходу, що переходить в інерцію, та на таку пасивну поставу Заходу є власне базою совєтського імперіялізму і заохотою до щораз нового ламання договорів.

ЗІПСУТІ ВАКАЦІЇ

Париж. — Цього року парижани мають зіпсуті вакації. А треба знати, що вакації для французів, зокрема ж для парижан — просто свята річ. У найбільш непривітній установі, коли заявите, що вам спішно, бо ви мусите їхати на вакації, то вам приспішать справу. Все бо можна відкласти, але вакацій — ні. Все можна зіпсувати, але вакацій псувати не вільно.

Але ось цього року вакації зіпсуті. Комуністична партія Франції напевно втратила б чимало голосів, коли б тепер були якісь вибори, бо всі злі, що Хрущов зі своїми німцями затіяв історію, яка не дає нікому спокою. Передбачають, що в разі загострення кризи, уряд накаже також покликання резервістів, а в кожному разі надія на передчасне звільнення всіх, кому продовжено службу в Альжирі — розвіялась.

Вже минула перша декада серпня, Париж спорожнів і його завжди забитими автомашинами вулицями — можна тепер їхати, як по автостраді. А уряд ще не на вакаціях. Мало того — передбачається скликання надзвичайної сесії парляменту й то в пекучій справі сільського господарства. А з огляду на святість вакацій, селяни заповіли, що не ставитимуть барієр на дорогах, а тільки мирно затримуватимуть вакаційників і їм вияснюватимуть причини свого невдоволення.

А це вже неприємна справа: бути на вакаціях і мати перешкоду, та ще для чого? — Для вияснення положення в сільському господарстві? Це нудна тема для мешканців міста, що має своїх клопотів доволі, а при тому, що тут вияснювати, коли все дорожіє, а в першу чергу біфстекс. Овочі й ярина дорожіють, а на осінь заповіджена взагалі звишка цін до того, що буде піднесена мінімальна платня. Це означає, що підуть в рух т. зв. рухомі сходи, тобто — все піде вверх так, що платні не встигатимуть. А про нові податки говориться щораз настирливіше, бо — мовляв — краще цим способом поповнити державну касу, як шляхом підвищення цін.

Треба сказати, що пересічному смертному ніяк не ясно, чому все дорожіє, тобто чому зменшується сила купна франка, коли валюта стабілізована, коли запаси девіз і золота в Національному Банку ростуть, коли Франція передчасно сплачує свої закордонні борги. Не кожному бо ясно, що альжирська війна коштує дуже дорого, що вона затримала цілий ряд пекучих питань, а в тому питання модернізації сільського господарства і їх далі відкладати не можна, а на все разом з війною не може вистачити грошей і в найбагатшій країні.

Одного дня, зовсім несподівано, проурядовий щоденник „Фіґаро" приніс вістку, що на час між 12 і 20 серпня заповідається знову путч, який цього разу мав би початися в метрополії і то від атентату на де Голя. Це була велика несподіванка. Бо досі лише ліва преса спеціялізувалася в того роду алярмах, намагаючись мобілізувати опінію проти крайніх правих, проти — мовляв — небезпеки військової чи навіть фашистівської диктатури.

Кажуть, що державні перевороти не заповідаються наперед. Це правда, але правда також, що ліва преса кілька місяців крякала й викрякала путч в Альжирі в квітні цього року. Чому б тепер не мала чогось викрякати преса правого напрямку? Тим більше, що ситуація на цьому відтинку таки доволі складна.

Спеціяльний військовий Трибунал закінчує судити учасників квітневого путчу. Але одночасно поліція не може собі дати ради з їх прихильниками, що створили Організацію Таємної Армії (ОАС) і виконують масу атентатів та ведуть дуже широку пропаґанду. За один тиждень ця організація виконала 136 бомбових замахів, а це не мало. І нікого не заарештовано. Не забуваймо при цьому, що досі не заарештовано ні бyв. генерала Саляна, ні Жуго й що їх нема ніде за кордоном. Вони бо залишились в Альжирі і час-від-часу ОАС розкидає летючки з повідомленням, що Салян відбув таку чи іншу інспекцію.

А тиждень тому, на довжині хвиль урядової радіостанції в Альжирі впродовж 20 хвилин можна було почути протиурядові передачі. Тобто була змонтована така радіостанція, яку чути було й у метрополії. І знов нікого не заарештовано. Не говоримо вже про масову висилку листів з летючками ОАС, чи навіть поручених масових посилок. У цих посилках знаходяться друки, що виразно закликають до перевороту, до заміни де Голя Р. Саляном. І знов же поліція нікого не може заарештувати, а це вже вигдядає неясно, бож поручених посилок не вкидають до будь-якої поштової скриньки.

Усе це разом взяте говорить про те, що не один француз почуває себе в непевності завтра. І тому вакації можна вважати зіпсутими, хоч рух вакаційників зріс цього року в порівнянні з минулим. Вакації бо можуть бути гірші чи ліпші, але вони мусять бути. А що Успіння цього року випадає у вівторок, то цього року не тільки 15-го сірпня Париж буде порожній. Зовсім порожній був він протягом чотирьох днів — від 12 до 15-го включно, бо і в понеділок 14 серпня все було закрите.

Дивлячись на порожні вулиці Парижу, ніхто не скаже, що вакації французам зіпсуті. Але вони таки зіпсуті. Вакації бо є, але настрою вакаційної безжурности нема. Такі вже видно настали часи, що люди не можуть себе почувати щасливими, навіть у Франції під час вакацій, і навіть в Америці, де навіть конституція гарантує щастя...

О. Д-вич

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду Ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їй кращу будучність, а нашій громаді у вільнім світі нового свідомого члена!

РОБІТНИКИ — УДІЛОВЦІ ФАБРИК

Спілка Об'єднаних автомобільних і летунських робітників, одна з наймогутніших організацій робітничого руху у світі, яка нараховує понад 1 мільйон членів, виступила в переговорах за новий колективний договір праці з автомобільним промислом у 1958 році з проєктом признати робітникам частину зисків з автомобільної продукції. Так звані „Три великі" автомобільного американського промислу — Дженерал Моторс, Форд і Крайслер — поставились холодно до цієї пропозиції і президент названої робітничої спілки, Волтер Рутер, не наполягав на неї. А втім, літом 1961-го року, вже не робітники, а працедавці, четверта найменша автомобільна фірма Амерікен Моторс Корпорейшен, зложена з групи колишніх так званих незалежних автомобільних продуцентів — виступила з подібною пропозицією на адресу Спілки автомобільних робітників, виготовивши докладний, досить скомплікований плян створювання щорічно з частини прибутків корпорації Фонду, з якого працюючі в корпорації робітники діставали б свої дивіденди. Цей Фонд вираховується так, що береться під увагу цілість мастку даної корпорації, вартість всіх уділів (шерів) та щорічний зиск — брутто і нетто, після відтягнення коштів продукції і заплати всіх податків, що разом створює — як сказано — досить складну рахунковість. Висота дивіденди, що її діставав би робітник, залежна не тільки від висоти Фонду, але — очевидно — й від скількости затруднених в даній корпорації робітників. Таким чином, хоч корпорація Крайслера мала в минулому році чистого зиску (перед відтягненням податків) $144.4 мільйони, а згадана мала корпорація Амерікен Моторс „тільки" $105.2 мільйони, проте з уваги на велике число робітників у Крайслера, їх участь в зиску була б по $82 на робітника, а участь 23.000 робітників в зисках Амерікен Моторс була б по $360 на особу (у корпорації Дженерал Моторс по $548 на робітника, а у Форда — по $420 на робітника).

Як бачимо — це був би, беручи за підставу 1960 рік — дуже поважний додаток до робітничої винагороди, бо вагався б в тих 4-ох промислових компаніях від $6.66 місячно до $45.66.

Проте справа не обмежується до питання про висоту зисків робітника при створенні уділового робітничого фонду у великих промислових компаніях. Засадничою справою є взагалі питання участи робітника в долі підприємства, себто не тільки у випадках торговельного зиску, але й втрати. Автомобільні промисловці з Амерікен Моторс не є аж такими альтруїстами й приятелями своїх робітників, щоб признавали їм право до зисків з продукції авт без ніякої рекомпенсати збоку робітників і без ніякого їхнього ризика. Вони погоджуються на створення робітничого уділового фонду та виплачування з нього всім робітникам відповідної щорічної дивіденди, але під умовою, що робітники відмовляться від клявзулі в договорі праці про пристосування винагороди до коштів утримання та про щорічну автоматичну підвишку. Тим часом, ці дві клявзулі, що становлять, так би мовити, „рухому драбину" в системі платень робітників в ЗДА, є засадничою підставою для збірних договорів праці не тільки в автомобільному промислі, але взагалі в усьому американському світі продукції та праці. І коли Волтер Рутер заторкнув це в переговорах з „Трьома великими" автомобільного промислу про новий договір праці в 1958 р., то він виразно зазначив, що річ іде про додаткову матеріяльну користь робітника, задля якої робітник не мав би зрікатись своїх дотеперішніх ґарантій. Тому, мабуть, він і не настоював на тому проєкті, договорившись про нові ставки винагороди та всі інші подробиці (суспільну опіку, пенсійний фонд, ферії і т. д.).

Однак проєкт участи робітників в зисках фабрики викликує поважні застереження не так збоку фабричних власників - уділовців, як радше збоку адміністраційно - службовицького персоналу. Адміністратори - керівники великих фабричних компаній лякаються, що робітники, ставши масовими уділовцями підприємств, намагалися б через свої спілки втрявати в саму адміністрацію підприємств — в продукційну калькуляцію і в торговельний апарат, не з уваги на недовір'я до існуючої адміністрації, а щоб дбати за інтереси уділовців - робітників. Однаково фабриканти - власники, як і фахові адміністратори одностайно заявляють, що коли робітники мають стати уділовцями і втручатися до справ продукції та розпродажу, то вони мусять брати участь також в риску втрат у роках економічної кризи в країні чи стихійного нещастя і що тоді вони мусять рахуватися з обниженням платень.

Покищо все це ще тільки пробні бальони і початкова дискусія. Можна передбачати, що робітничі спілки не відмовляться від принципу ґарантованої винагороди, затвердженої договором праці на докладно визначений час, та що, зокрема, не відмовляться від принципу пов'язання винагороди з цінником коштів утримання. Але ідея тіснішого зіспоєння робітників з їхніми варстатами праці через їхню участь у фабричних зисках та через їхнє співвласництво підприємства, як масових уділовців, ця ідея має атракційну силу і її з місця не відкидають ні робітничі керівники, ні поступові підприємці. Коли Карло Маркс писав свій „Капітал", він не мав поняття, що можуть прийти робітничі організації - спілки, які будуть домовлятися щодо колективних договорів праці, що демократичний устрій ґарантуватиме робітникам право страйку та що тому принцип клясової боротьби стане нісенітним. У своїй догматичній вузькості та короткозорості він не передбачав можливости, що фабричний робітник не тільки житиме в матеріяльному добробуті, але й займатиме поважну позицію в громадянстві з усіма можливостями суспільної кар'єри. Тим менше міг передбачити, що робітники за добровільним договоренням з приватними власниками - промисловцями можуть стати співвласниками їх підприємств, для обосторонного добра. З цього погляду „ЮС енд Ворлд Ріпорт" з 14-го серпня ц. р., хоч і називає цю ідею передчасною, проте водночас характеризує її, як — революційну в новітньому світі праці, в цілій новітній економіці.

НА ТЕМИ ДНЯ

Блаженна наївність . . .

Вершком американської наївности, щоб не казати глупоти, вважали колись у західньо - німецьких скитальських таборах наші втікачі від совєтського терору пораду американців, щоб скитальці, якщо вони не люблять чи бояться Сталіна, вернулись „на родіну" і при найближчих виборах „скинули" Сталіна.

Від того часу минуло вже 15 років і свою тодішню наївність вже давно пізнали американці, створивши навіть відомий дотеп про те, що совєтський вояк, у відповідь на твердження американського, що він може піти до Білого Дому і сказати своєму президентові одверто все, що він про нього думає, нахвалявся, що й він, совєтський громадянин, також може піти до Білого Дому і сказати все, що він думає про американського президента.

Але виходило б, що чим краще пізнається на большевицькій терористичній системі західній світ, тим більше наївности набираємось ми, українці. Приклад такої безмежної наївности можна було вичитати в статті о. С. І., що надрукована у вінніпезьму „Поступі" за 13-го серпня ц. р. та яка має красномовний заголовок: „Хіба вони були б сліпі, коли б не бачили".

У статті мова про недавні відвідини 13 осіб, переважно літераторів, з України в Канаді. Описує автор те, що відвідувачі могли бачити в Канаді, порівняти це з відносина в підсовєтській Україні, і в результаті дає пораду, яку треба зацитувати дослівно:

„Туристи — пише о. С. І. — вернувшись в Україну, повинні заявити: Проч з Хрущовим, проч з урядом у Києві, який є ставленником Москви — ми хочемо української України, незалежної від „старшого брата". Не хочемо мати „культурних зв'язків" з т. зв. прогресивними комуністами в Канаді, бо це мізерота, це недобитки, затуркані москвофіли. Їхній провідник це перевертень від католиків до православних, від православних до націоналістів, від націоналістів до комуністів. Він самий не знає, ким він є і ким хоче бути!"

„Якщо таку заяву — продовжує о. С. І. — туристи зложать в Києві чи Львові — то це буде ознака, що вони чесні самі перед собою, а якщо страха ради будуть вихваляти „прогресистів" і критикувати Канаду, то вони нічим не будуть різнитися від Хрущова!"

Так мовив о. С. І. з Вінніпегу.

Інж. Віктор Вакуловський

ОКРУЖНИЙ СОЮЗ КООПЕРАТИВ В РОГАТИНІ

(3)

Для задоволення потреб міської і сільської клієнтелі в 1933 році ОСК заложив союзну власну м'ясарню. Завідували нею добрі фахівці Григорій Пеліховський, а пізніше Антін Телепко. Вироби були добрі, — тому і місцеві поляки радо полагоджували там свої закупи. Ті вироби збувалися в промислових осередках Польщі (Шлеськ).

В тім часі ОСК заснував власну пекарню, з якої заосмотрював печивом весь повіт. В 1935 році заложено спеціяльну мануфактурну крамницю, де купувало добрий товар міське і сільське населення повіту, користаючи з приступних цін.

Тенденцією Союзу було дати селу добрий товар по найнижчих цінах. Калькуляція постійно обнижувалася. В 1937 році обтяження виносила всього 4.5½ замість 8-10%, як на початку праці.

В збутовій ділянці тенденцією було — забрати від села все, що село мало на продаж, даючи за товар найвищу ціну дня. Не гнатися за зиском, а вести збут так, щоб лише покривати найконечніші адміністративні витрати. В зв'язку з тим ОСК все більше приймав характер хліборобського Союзу. Вже в 1938 році обороти за товари для села виносили 2.500.000, а обороти за сільсько - господарські продукти 2.900.000 з постійною тенденцією росту, бо і чужинці починали збувати сільсько-господарські продукти в Союзі.

Треба з приємністю ствердити, що всі справи були добре продумані, наперед упляновані, провадилися послідовно, солідно і чесно. Не було в Галичині другого Союзу Кооператив, який розвивався б так всесторонньо та охоплював би всі ділянки нашого життя. Признання за це належиться тогочасній Дирекції. В 1933 році покликано до Львова на пост директора Центробанку дотеперішнього гол. директора ОСК посла Степана Кузика, а на його місце назначено головним директором ОСК Івана Поритка, який, користаючи з набутого в ОСК досвіду, успішно керував працею того великого Союзу. В склад Дирекції входили ще пп. Василь Воробець, Дмитро Хоптяк, Віктор Вакуловський і Зенон Кинасевич. Надзірній Раді теж належиться признання за віддану працю в користь нашого села. В склад тодішньої Надз. Ради входили відомі в краю громадські діячі проф. Петро Бігус з Черча, як голова, голова Краєвого Товариства „Сільський Господар" — Мирон Луцький з Янчина, як заст. голови, Петро Войчишин та інші.

Крім торговельної ділянки Союз приділював велику увагу і справам освіти. Кожного року уладжував кооперативні курси, де виховувався фахово кооперативний персонал. Тісно співпрацював та підпомагав матеріяльно Союз Українок і всі курси, що ним уряджувалося на селах. Весь час матеріяльно піддержував Рідну Школу та інші національні організації. Сплачував повітових агрономів і їх помічників при Філіях „Сільського Господаря", а в Рогатині приділив приміщення на канцелярію „Сільського Господаря" у свойому будинкові. Себто Союз дбав про те, щоб сільс. господарське знання та найновіші методи в сільському господарстві були відомі і нашому селу. Союз дбав, щоб наші селяни могли користати з приступного кредиту в Украінбанку в Рогатині та могли набувати с. г. машини, штучні погної, насіння не на підставі часто обманних реклям, а за вказівками добрих спеціялістів. Союз старався ширити с. г. знання на селі при допомозі рефератів, курсів, через школення молоді (Хліборобський Вишкіл Молоді). Дбалося пляново про те, щоб з с. г. продукту зробити товар, за яким пошукував і місцевий і заграничний ринок. Це завдання Філія Сільського Господаря солідно виконувала. Рівночасно ведено працю в напрямі заготівлі кормів для худоби, годівлі худоби, плекання телят, контролі молочности і т. п., що приносило поважні користі селу і молочарській організації. Як агрономи працювали в Рогатині інж. Віктор Вакуловський, інж. Андрій Орел і Кузьма Малаховський.

Пляни ОСК в його дальшій розбудові й розвитку були великі, які в короткому часі мали привести до власної фабрики, де можна було затруднити надмір робочих рук нашого села. Але большевицька навала в 1939 році всі пляни перекреслила. За большевиків Союз існував, але це вже не була самоуправна національна кооператива, а лише державний роздільний пункт, де члени не мали жадних прав та де і не було жадних товарів.

Існував Союз і за часів німецької окупації, аж до 1944 року. Приніс тоді Союз багато користи нашим селянам завдяки жертвенній праці кооперативних службовиків, які під проводом тодішньої Дирекції пп. Дмитра Хоптяка, Василя Воробця і Івана Білоуса, наражаючи себе, обороняли наших селян при збиранні контингентів та розподілу товарів і премій, що було німцями накинене примусово Союзові виконувати. Але під чужим наглядом (комісари німці) і чужою кермою, це вже не була національна кооператива з-перед 1939 року.

Хочеться вірити, що недалекий той час, коли ОСК відновить свою діяльність без будь-якого окупанта.

Цей короткий нарис не був би повним, коли б не згадано коротко про ролю селянства в розбудові українського економічного життя. На початках праці Союзу, з огляду на специфічність умов праці, справа цін не могла була бути належно урегульована. Були невеликі розходження між цінами ринку і цінами Союзу і то в некористь Союзу. Конкуренція, яка скоро збагнула, якою небезпекою є для них Союз, пішла на все, щоб ті різниці побільшити, продаючи товар по власній ціні, шахруючи на вазі та ведучи брудну пропаґанду.

Але селяни, свідомі своєї цілі та своїх обов'язків, здавали собі справу з того, що відразу не все дається належно поставити і провадити. Селяни обминали приватні склепи, що знаходилися біля них, і часто йшли в другий кінець села або навіть на друге село, щоб там продати яйця і купити товар в кооперативі, якщо в їх селі ще такої не було. Те саме робили і при збуті збіжжя, безріг, гусей, курей і др., не підпадаючи ворожій пропаґанді, не звертаючи уваги на „вищі" ціни конкуренції, що вкінці давали менше гроша. Мало того, без будь-якого впливу зі сторони Союзу селяни самі слідкували за тим, щоби не було жадних впливів, і щоб купувалося лише через українську кооперацію.

Найкращим доказом посвяти і жертвенности села можуть послужити — приклади. На згоні безріг в Липиці Долішній господареві Матвію Поливці за 2 безроги, згінники (приватні купці безріг) по порозумінні між собою, давали 15 злотих більше, як Союз. 15 злотих в ті часи, — це було 100 кг. пшениці, на які господар чекав цілий рік. Поливка вагався лише хвилину. Зі словами „де людське — там і Матвієве", — продав Союзові.

При відкритті збіжевого магазину в Ходорові селяни, що вже зважили своє збіжжя, питалися, „де висипати"? На зауваження референта, що вони ще не знають ціни, а тому годі висипати, одностайна відповідь 10 господарів була: „ми привезли до ОСК. Як скажете, то віддамо і задурно". Таких прикладів жертвенности і посвяти наших селян для розбудови нашої кооперації можна б було навести багато.

Модерний збіжевий магазин „Видзялу Повятовеґо", побудований біля залізничного шляху коштом 50.000, існував не довго. Польські поміщики (дідичі), в більшості банкроти, продавали збіжжя ще на „пні". Польські колоністи своє збіжжя радше везли до Союзу, а український селянин, сидячи на возі зі збіжжям, зневажливо показував батогом на порожній магазин „Видзялу" і рішуче завертав до магазину Союзу.

З цілою рішучістю треба ствердити, що постава свідомого селянства, яке в кооперації бачило не самоціль, а лише один етап до здійснення своєї найвищої мрії — власної держави, була гідна подиву і наслідування. Лише ця ідейна, жертвенна постава нашого селянства полегшила працю кооперативного проводу, та в великій мірі спричинилася до такого надзвичайного розвою української кооперації в Галичині.

З життя Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА

(Доповідь проф. д-ра Яра Славутича)

3 червня відбулася з рамени Філологічної Секції НТШ доповідь проф. д-ра Яра Славутича на тему „Українська участь у Міжнародньому Конґресі Назвознавців — Фльоренція 1961 р." Прелеґент є професором Альбертського університету в Едмонтоні, де вчить української і російської мов та слов'янської філології. Отримавши стипендію для студій над „совєтським ставленням до неросійських мов", проф. Славутич приїхав на деякий час до ЗДА, з метою використати тутешні бібліотеки. При тій нагоді виголосив в НТШ доповідь на повищу тему.

З рамени Філологічної Секції НТШ привітав гостя проф. д-р В. Лев.

Міжнародній Конґрес Назвознавців відбувся у Фльоренції в днях 3-9 квітня 1961 р., з того 5 днів у Фльоренції, а один день у Пізі. Крім того використано один день на екскурсії. На Конґрес прибуло 500 учасників, передусім з романських країн, а також з Німеччини, Англії, ЗДА та два учасники з Канади (проф. д-р Я. Рудницький і проф. д-р Яр Славутич). СССР не був заступлений на Конґресі, натомість були представники сателітських держав.

На Конґресі проф. Я. Рудницький виголосив доповідь про розвиток ономастики в Канаді і дав перегляд подій у цій ділянці за останніх 60 років. Його заходом появилося вже 20 випусків серії „Ономастика" на тему українського, індіянського, американського і ін. назвознавства. Доповідь проф. М. Воровського з Вінніпеґу, на тему українських назов у міжнародній ботанічній термінології, відчитав на Конґресі проф. Рудницький.

Проф. Яр Славутич говорив про типові східньо-слов'янські прізвища і дав критерій, як відрізнити українські прізвища від російських чи білоруських. Російські прізвища, закінчуються на -ов, -ев стрічаємо найраніше в грамотах 1493 р., де вони виступали як патрономічні назви. Українським відповідником є закінчення на -енко, яке приходить вже на 13 років раніше (1480 р.). Як прізвища устабілізувалися ці назви щойно в другій половині 17 ст. Зате на Західніх Землях стрічаємо закінчення на -ук, -юк.

В 15 ст. переважали на Київщині закінчення на -енок, які тепер заховались лише на Чернигівщині. Прелеґент ствердив понад 200 тисяч типів українських прізвищ, з того прізвища на -енко і -ко займають 10%, на -ський 12-13%, на -ук, юк 15% (на Західніх Землях 45-55%). Прелеґент зазначив також, що закінчення прізвищ на -ський не творилось під польським впливом, навпаки деякі закінчення прізвищ, як прим. на -іч прийшли до Польщі з України.

Проф. Славутич нав'язав чимало знайомств з учасниками Конґресу, з якими обговорив різні теми з ділянки ономастики, як напр. з проф. Відмером, Швайцарія — транслітерацію географічних назв. Душею Конґресу був професор фльорентійського університету Баттісті. Доповіді виголошувано в 4 мовах: італійській, англійській, французькій та німецькій. Праці Конґресу проходили по Секціях, як напр. Секції географічних назв, антропологічних, слявістики (14 доповідей) і ін.

Після доповіді проф. Славутича, присутні, що живо інтересувалися нею, ставили численні запити. В дискусії заберали голос пп. Лев, Чапленко, М. Кобринська, Січинський, Ленцик, Р. Кобринський і ін. З нагоди побуту в Ню Йорку, проф. Славутич подарував бібліотеці НТШ нову збірку своїх поезій „Оаза".

Р. Кобринський

Степан Куропась

ШИКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Микола Сенчишак, організатор УНСоюзу, не заповнює більше шпальт „Трибуни" УНСоюзу". Час від часу знайде ще кілька членів для Союзу, але його час і розум тепер деінде. З малого підприємства торгівлі лічничими зелами в Шикаго він розробив велике підприємство, яке тоннами доставляє не лише рослинні ліки, але й домішки барв для харчів і ліків. Для цієї переробки він теж ваґонами спроваджує рослини з Тексасу й інших стейтів. Думає деякі рослини як „кетніп" (лат. назва „непета каторія") плекати у себе. Він купив 100-акрову фарму зі солідними будинками в повіті Кенота, Висконсин, дві милі від супер-гайвею, 60 миль від Шикаго. Розв'язав так і справу магазинів, які пожирали силу гроша. Крім цього він годує худобу м'ясної породи Гірфорд Анґус і др. На фармі ми бачили цей скот, що за місяць буде стягнений до стасни для докормлення і вит товщення, заки піде на ринок. За дерен для обкладення берегів супергайвею йому платять більше, як він заплатив за фарму. Разом з гол. контр. УНС П. Пуцилом, організатором Ткачуком і п. Приймою ми застали Миколу Сенчишака в розгарі праці. Він кинув все і зайнявся нами. І хоч між нами політична різниця, то в союзових справах ми всі 5 були однакові. Прийняв він нас, чим хата багата, по українському. Обговорили ми справи Союзу, з якими приїхали і за півтори години були вже в Шикаго. Микола Сенчишак доказав свого: замість заповнювати Шикаго, Вестерн і інші вулиці українськими склепами, які животіють, він знайшов бранжу, яку розуміє і робить бизнес з такими бизнесовими велетнями, як Ляборатoрія Ебот, Дзюл Фут Сторс, Волґрін Дроґс і інші.

Тарас Лукач, асистент професор Каліфорнійського університету в Лос Анджелесі, переїздом зупинився в нашому місті. Він приготовляється до докторату і пише дисертаційну працю, для якої йому треба матеріялу. Він родився у Львові, але ніколи там не жив. Увесь час жив у Карпатській Україні, де його батько був суддею, по звільненню з табору в Дайч Габель в Судетах, куди замандрував з У. Г. Армією. Тарас Лукач вже об'їхав Америку, був у Вашинґтоні і в громадах на березі Атлантику. Я питався його, чому він не відвідав Питсбурґу і Преосвященного Єлка з руської дієцезії, що гуртує карпатських русинів і українців? Я певний, що він радо прийняв би того, що для Карпатської України чи Руси працював. Пан Лукач обіцяв те зробити при найближчій нагоді. В Лос Анджелесі, казав він, українська громада має велику будучність. Набула дім „Українську Централю" і є вдячна УНСоюзові за уділення морґеджу. Ясно, що Тарас Лукач і його дружина діяльна в Союзі Українок Лос Анджелесу, є членами УНСоюзу.

Церква св. Йосифа вийде незадовго з довгів і сплатить 35,000 морґеджу. Кампанію, яку започаткував нарох о. Шарий вечором „корн біфу і кебіджу" приносить успіхи. Перший список жертводавців виказує суму $15,620. Другий і треті списки та $25 обід в Елмгерст Контрі Клюбі в суботу 12 серпня скінчать із морґеджом. Як є акція, то є на неї реакція. А о. Шарий є все в акції!

Куди іду, туди іду, фарми не минаю. Не минаю тому, що по фармах є розкинені українці, яких ще ще треба приєднати в ряди УНСоюзу. На фармах живе найздоровіший елемент, — консервативний в поглядах, але з хлопським розумом А втім, як не любити села, коли українська література тільки село й оспівувала, бо міста були нам чужі. А в додатку я агроном, що управляв колись великими лятифундіями в Европі. В дорозі до Раунд Лейку відвідав фарму, де на 80 акрах плекають 45 расових корів. Працює там українець, що колись буде фармером. У модерному змеханізованому „мілк-гавзі" стоять два чоловіки з апаратами, а корови одна за одною спокійно чекають своєї черги, і підходять, щоб видоїтися. Нема натовпу, реву, перекидування жолобами. Дисципліна в них краща, чим у людей, що товпляться в черзі.

Іншого дня відвідав Повітовий Ярмарок повіту Лейк. Імпровізовані павільйони, а в них експонати хліборобської молоді — форгейч. Є рогата худоба, кролики, голуби, вівці, кури і гуси. Зовсім нема коней. — лише малі шотляндські „поні", що за кводра возять дітей. Нема вже ковбоїв, що колись „дитордом" ина конях аганяли. Атомова доба змінила обличчя виставки, але не змінила відвідувачів. Діти шукають за солодощами, а мами шукають, чи немає дзеркал, бо фризуру а ля „президентова" буйний вітер поправляє! Звичайно в компанії все краще, тому теж гол. контролер Пуцило й організатор Ткачук та невідлучний ріл-естейтор Прийма були зі мною. Пообідали в італійському Клюбі Альпіністів над озером італійських бизнесменів міста Шикаґа. Коли українські бизнесмени, що існують і мають свою організацію вже 30 років, матимуть таке місце для „втечі" від зайнять"?

Наукове Товариство ім. Шевченка переживає в століття Шевченка кризу. Відділ в Шикаго зовсім неактивний і, з достовірних джерел знаю, носиться з думкою ліквідації.

Централя в Ню Йорку пише розпачливі листи: „Ратуйте!" Вичисляє і описує ту величезну працю, яку ведуть наші науковці. Хочуть видати тепер друком Збірник Конґресу Української Вільної Науки, що обнимає 93 доповідей, коштом $5,000. А громадянство? За 12 літ праці НТШ має всього 81 особу й організацій, що пожертвували по сто долярів! Сумне свідоцтво української громади в Америці. Я вислав своїх $100 і апелюю до українців в Америці: Поможіть НТШ, що вже 90 років є живим пам'ятником Тарасові Шевченкові. Нема в нас держави, і українцям у вільному світі треба журитися нашими науковими установами. НТШ і УВАН. А на кінці чи не вистачило б у нас одної Академії Наук, що виконувала б функції обох? Тоді вистачив би один Дім Науки, бо й на Дім УВАН у нас ідуть збірки. Звичайно й мене, не оминули. Спасибі їм!

Рідкі Союзові гості з Вашинґтону і Канади відвідали наше місто. Голов. радна Анна Воляник переїздом через Шикаго (тут сходяться всі шляхи), залізницею, бо літакам вона не довіряє, зголосилася в гол. контр. Петра Пуцила і в мене. Так повинно й бути. Головні урядовці УНСоюзу, як мають нагоду, повинні стрічатися. Від рана до вечора гостювала вона тут, бачила місто „скай лайн", озеро, приміщення Трайденту, ну й наші хати.

(Продовження на стр. 4-ій)

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 14-го серпня 1961 р., в Нюарку, Н. Дж., помер, по короткій і важкій недузі, на 63-му році життя, довголітній член нашого хору „ТРЕМБІТА"

бл. п. Павло КИСІЛЬ

родом зі Збаража, Західня Україна.

ПАНАХИДА — в СЕРЕДУ, 16-го СЕРПНЯ 1961 р., в год. 8:00 вечора у похоронному заведенні Литвин-Литвин, в Нюарку, Н. Дж.

ПОХОРОНИ — в ЧЕТВЕР, 17-го СЕРПНЯ 1961 р., в год. 9:00 ранку, з пох. заведення Литвин-Литвин, до греко-кат. церкви.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА ХОРУ „ТРЕМБІТА" в НЮАРКУ, Н. Дж.

✝

Ділимося сумною вісткою, яка наспіла з Польщі, що після довготривалої та важкої недуги помер у Львові

Євген ЯЦКЕВИЧ

професор гімназійний і старшина УГА, народжений в Стрию, дня 2-го квітня 1899 р.

●

ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ І ПАРАСТАС

будуть відправлені в СУБОТУ, дня 9-го ВЕРЕСНЯ 1961 р. в церкві св. Петра і Павла в КЛИВЛЕНДІ.

Горем прибита

РОДИНА

ПОДЯКА

Після невіджалуваної втрати Нашого Незабутнього й Найдорожчого БРАТА

бл. п. інж.-екон. Олекси ТЕРЕБУСА

що відійшов передчасно у Вічність, ми неспроможні особисто подякувати всім, що підтримували нас у важкому горі. Тому оцим шляхом висловлюємо найщирішу подяку:

Його Високопреосвященнішому Архиєпископові Палладієві за душпастирську опіку, відправлену соборницьким чином Панахиду і прощальні слова;

Отцеві Т. Міненкові, настоятелеві Свято-Троїцької УАП-Церкви в Екзилі, за очолення церковного прощання з Покійним;

Всечесним Отцям: Я. Костецькому, І. Ткачукові, С. Іванюкові, І. Гаюкові, В. Метельницькому, І. Матвієві і Отцеві Протодияконові Тахтаренкові за участь в Панахидах і Похоронах, зокрема дякуємо Отцям Я. Костецькому і І. Ткачукові за зворушливі прощальні слова.

Дякуємо диригентові церковного хору п. А. Ткаченкові, хористам і всій нашій церковній громаді, що своєю участю віддали останню прислугу Покійному;

Корпорації „Чорноморе" за участь в Похоронах і згадку в пресі;

Представникам Організацій і Приятелям, які попрощали Покійного теплими словами: п. Барткові, п. інж. Василевському п. Микуленкові, пані Шевчуковій, п. сот. Лютому-Лютенкові.

Щиро дякуємо п. В. Вронському, який не відступав Покійного від першого моменту його серцевого удару до останніх його життєвих хвилин.

Зокрема дякуємо нашій Дорогій Пані Ірині Кірилюк, що прибула з Канади й посвятила нам час і труд та проявила стільки серця в нашому смутку.

Сердечно дякуємо ВП. П-ву Лопатинським, Кедрин-Рудницьким, Камінським, Куровицьким, Дидинським за духову підтримку й опіку від перших хвилин нашого горя.

Усім Організаціям, Родині, Приятелям і Знайомим, що наділяли нам вислови свого співчуття, жертвували на Служби Божі, вінки та квіти або склали датки на добродійні цілі — складаємо сердечне Спасибі.

Щиро й сердечно дякуємо всім Тим, що брали участь в похоронних відправах і відпроваджували Покійного на місце вічного спочинку.

Сестри: ОЛЬГА і НАДІЯ з Родиною

ПОДЯКА

По великій і невіджалуваній втраті Нашої Дорогої ДРУЖИНИ і МАМИ

бл. п. Анни БЕХМЕТЮК

яка залишила нас у важкому смутку дня 5-го липня 1961 року,

складаємо цією дорогою найсердечнішу подяку всім Рідним, Приятелям та Знайомим з Америки, Канади та Европи, які прислали нам вислови співчуття — та взяли участь у Панахиді і похоронних обрядах.

Особливу подяку складаємо ВПов. Інж. Василишиновi за високопатріотичну і зворушливу промову на Панахиді, в дні 7-го липня 1961 року.

Щиро Спасибі всім Приятелям, які зложили пожертви на Служби Божі. Зокрема подяка всім Колегам з Кред. Кооперативи і Членам Т-ва „Самопоміч", які зложили $60.00 на дитячі садки в Німеччині і Австрії, замість квітів на могилу, Дорогої Покійної.

Велике Спасибі Вп. д-рові Ярославові Восвідці з Ню Йорку, який дуже солідно і дбайливо опікувався Покійною впродовж $5^1/_2$ року затяжної хвороби Покійної.

Вкінці складаємо щиру подяку Церкві св. Юра в Ню Йорку за похоронні обряди і похоронному заведенні П. Яреми за дуже солідне переведення Похоронів.

ЄВСТАХІЙ — муж
ІРИНА — дочка
ЛЕВ ВЕРБИЦЬКИЙ — зять

В пошануванні світлої пам'яті, моєї Дорогої і Незабутньої ДРУЖИНИ

бл. п. АННИ БЕХМЕТЮК

складаю:

1. на Українських Інвалідів суму	$ 25.00
2. на Від і Скріп (С.Х.С.)	25.00
3. для Головної Управи „Самопоміч" в Ню Йорку на сплату довгів за дім — суму	100.00
Разом	$150.00

ЄВСТАХІЙ БЕХМЕТЮК — Ню Йорк

Річний попис учнів музичної студії проф. Ігоря Білогруда в Шикаґо

Цьогорічний попис 17 червня в Музичній Залі Файн Арст Білдінг закінчився 10 рік існування Музичної Студії та невтомної праці її керівника проф. Ігоря Білогруда. Цьогорічний попис був доказом, що професор і його учні не змарнували часу, а дали все з себе, щоб своє завдання виконати.

До попису стануло 39 учнів, що свідчить про ріст Студії, яка 10 років тому розпочала свою працю з кількома учнями. Попис вийшов на належному рівні, що свідчить, що учні і їх вчитель та родичі ставляться поважно до музичного виховання.

Першу частину попису розпочали Ірина Барабаш, Марія Кузич, Юрко Грицеляк, і Тарас Ліскевич „Бовим гимном республіки" Бішопа-Шаума, на двох фортепіянах. Цей вступ до попису вийшов задовільно.

З черги виступала група учнів першого курсу: Тома Бобаль (Карей „Америка"), Джеймс Петренко (Лянціяні „Серенада"), Рута Панчук (Барвінський „Наше сонечко"), Олександер Вараболяк (Керр „Дерева в долині"), Ірина Савка (Ґарров „Пінґ-понг") та Джеймс Єлінек (Фелтон „Індик в траві"). В цій групі найкращою грою виказалася Рута Панчук із дівчаток, та Олександер Бараболяк із хлопців.

Дальшу групу учнів, що вже по раз другий або третій виступали на пописі, становили: Лавра Білогруд (Барток „Студія в д"), Марта Петрина (Маклахлан „Танець з'яви"), Раїса Ніконез (Ґурлітт „Чейз"), Юрко Куріца (Проктер „Джонни має дівчину"), Юрко Струтинський (Шер „Танець Полька") та Андрій Заяць (Брандт „Запатеадо"). Приємно було подивляти відвагу маленької Лаври Білогруд, опанованість і розуміння гри Андрійка Заяця чи темперамент Юрчика Струтинського.

Про третю групу вже можна зважитись висловлювати опінію, і щодо вмілости, хоч опінія ця може не все віддзеркалювати правду. В цій частині попису найкраще випали Лілі Сокульська, що відіграла з еспресією, ритмічно і певно Генделя „Сарабанде", та Гелен Сокольська, яка відіграла доволі довгу витримано в темпі і чутті Клементі „Сонатіну в Ф". На похвалу заслуговують гри Арети Хрептовської (Шуман „Марш солдатів"), та Джеймса Бобаля (Евкстейн „Сільські городи"). Виступали теж Маріянна Оленич (Куллак „Недільний ранок"), Олена Петріна (Вебер Арія з „Вільного стрільця"), та Марта Ястрембська (Спіндлер „Сонатіна в Ц").

Першу частину попису закінчував виступ групи чотирирічників, з яких найкращою грою зарепрезентувала себе Марта Гарасовська, яка з чуттям і доброю вправою відіграла Янзена „Млин". Своєю грою вона заповідається на добру п'яністку. Великий поступ зробив Юрко Грицеляк (Говель „Сільський танок") та Тарас Ліскевич (Косенко „Вперед"). З чуттям та належним розумінням твору відіграла Марія Кузич Масра „Глибока ріка" та Таїса Рак Мендельсона „Надія". Добре вив'язалася з завдання і заслужено мала гучні оплески Лариса Лапичак (Ревуцький „Студія в Ф"). Виступали теж Ірина Барабаш (Рамо „Тамбуріна") та Дарія Лаврів Бізе „Габанера" з опери „Кармен"). Першу частину попису закінчило Стравса - Валліна „Оповідання віденського ліса", що його відіграли на два фортепіяни Арета Хрептовська та Лариса Лапичак.

Другу частину попису розпочали Марія Брийло, Віра Хрептовська, Євгенія Петренко „Піснею Тореадора" з опери Бізе „Кармен", яку виконали задовільно. Добру гру, легкий удар, та музичне розуміння виказала Луціля Петренко в Баха „Друга частина Інвенції в Ф", та легкість, обзнайомлення з автором та відповідну техніку рутину Віра Хрептовська, виконуючи Моцарта „Менует". Технічно добре, але приспішуючи ритм, виконала одну річ Бетговена-Бузоні Євгенія Петренко та добре віддав настрій з Ґріґа „Весна" Дмитро Лапичак. Далеко краще вийшли б Марія Дацко (Сметана „Теми з Молдави"), та Уляна Бойко (Сметана „Марш комедіянтів"), коли б не виказали зденервування. Обі вони розпоряджають доброю технікою. Добре відіграла „Вальс в В" Шопена Марія Брикайло.

Останні 3 виступи слід брати вже як виступи добре заавансованих учениць, що при добрій праці та охоті могли б досягти великих успіхів. Ореста Коссак має вже свою опінію серед шикаґівської публіки, яка вже кілька разів мала нагоду подивляти її гру. Цього року виказала вона безпечний ріст. Її віддання Моцартової „Фантазії К-475" заслужено принесли їй грімкі оплески. Побажати б їй більше верви і експресії, яка з її набутою технікою дали б їй можливість виказатись непересічною піяністкою. Ляриса Погороцька мусить більше присвятити часу своїй музиці, якщо хоче не оставати позаду рівня групи, в якій вона виступала. Її Шуберта-Ґаллера „Аве Марія", хоч принесла їй гучні оплески, виказала, що на сам тільки свій талан ніякий піяніст сполягати не може. Добрий піяніст, — це вислід одної частини таланту і п'ятьох частин наполегливої праці. Арена Ваврншин не вимагає похвали. Її гра має в собі всі елементи доброї учениці, під умовою, що вона не покине своєї наполегливої праці і не зманірується модерно-вихненими симпатіями до ґуґі-буґі музики. Свою частину Фаля-Шміте „Еспанський танець" вона виконала бездоганно, виказуючи не тільки верву і динаміку, але й чуття, техніку і прекрасне почуття ритму, якого брак відчувалося в багатьох концертантів на пописі.

На окрему згадку і похвалу заслуговує Катерина Сеник, яка своїм „Концертом А" Ґріґа (при супроводі проф. І. Білогруда) закінчила попис.. Це був не попис, а справжній концерт молодої піяністки, що заповідається на нову музичну нашу силу. Як заворожені слухали присутні її довгого концерту, що його вона виконала з бравурою і експресією гідною завершеної і професійної піяністки. Її виступ, — це не тільки похвала Студії проф. Білогруда, але й радісний і потішаючий здобуток української публіки, що в молодій учениці студії побачила гідного і надійного перемника традицій української музики та дальшого її носія на чужині. Зі сльозами в очах публіка зготовила к о н ц е р т а н т ц і бурхливу овацію, на яку вона вповні заслуговує.

Т. Л.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Народне мистецтво в Українському Національному Музею в Шикаґо

Цей відділ музею має найактуальніше значення для музейної справи. Різнородність і різнобарвність його привабливих експонатів зачаровують очі і найменше чутливого до мистецтва відвідувача. Історичний відділ інтересує вибагливішого гостя. Відділ архівний притягає до себе лише рідкого науковця, а не прикликає до себе уваги пересічного, масового інтересанта. Відділ народного мистецтва, приковує до себе увагу кожного, хто вступить в цей заповідник скарбів матеріяльного, образотворчого й ужиткового мистецтва. В цьому відношенню він має популярно - пропаґандивне значення.

Чиї очі не спокусяться застановитись, щоб докладніше роздивитись на наші пишнопрекрасні народні строї? Бо зодягнені в них манекени своїми ввічливими позами, ніби вітають наш прихід. Ось стоять красуні: яворівська, дві заліщицькі (молода і старша жінки), городенська, волинячка, буковинка, полтавка, гуцулка. А між ними леґіні: гуцул з Космач та карпатський січовик. Тими взірцями стилевих одягів тут показано всю соборну Україну у неповторній красі її одягів.

А під скляними рамами розкладено чудові вишивані чоловічі сорочки, між ними, багата полтавським узором, сорочка сл. п. генерала і іконописця Палія - Нейла.

Із старовинних речей, що звеличують скарби музею, бачимо збаразький і гуцульський килими, кусень старинної, ще з козацьких часів, полтавської плахти з дому сотника Левченка, київський пояс, чудові оригінальні коралі і багато іншого.

Милує очі, славнозвісна вже мабуть на цілий світ, гуцульська різьба: тарілки, касетки, хрест, приладдя до писання, вартісні старинні рямки. А ось прецінні давні керамічні речі: старовинна кафля, різні вироби з Косівщини й Львівщини Левинського, Кошана і Цвілика. Окремо зберігається збаночок з Межигір'я з Київщини.

А між тим усім знаходимо й такі пропам'ятні вже а то й „екзотичні" сьогодні речі, як кусень мила з печаткою „Центросоюз" із Львова, барилочка з муштарди української фабрики „Міка", кусень правдивого бориславського воску, речі домашнього промислу з Черча і.., гуцульський „струмент" — дримбу.

Тут же примостилась, по мистецьки з найменшими подробицями зроблена, мініятюрна церковця — копія церкви з Стрийщини, роботи Николишина.

Ну, а хіба ж знайдеться хоч і найбайдужніший гість, щоб не постояв довше біля вітражу з нашими писанками, що, як надивишся на них, та аж очі робляться п'яними від їхніх взорів. Тут зібрано цілі колекції: оригінальні, різнокольорові гуцульські, цвітні-сокальські, буковинські, темно-барвні борщівські і модерні - стилізовані роботи Оксани Лятуринської.

Стіни прибрано образами з етнографічною тематикою, в гарних стильових рамах і вишиваних часом рушниками.

Багато й багато ще треба б було описувати, чого тільки нема в цьому відділі Музею, але ж для того треба б було мати під рукою каталог тих експонатів та і місця в часописі не вистачило б. В цих рядках згадуємо лише те, що в очі кидається при огляді цього культурного багатства. А ті очі глядача розбігаються, бо є через що!.. Американець, як те побачить, то здивується й переконається, що наша нація культурна та самобутня своїм чудовим мистецтвом. А своя, українська людина згадає Рідний Край і може натхнеться відтворювати ті мистецькі дорогоцінності вдома, щоб прикрасити свою хату для свого вдоволення та для впоювання любови до України своїм дітям.

Хто побував в цій першій музейній кімнаті і дістав ті перші враження, то мимоволі заінтересується, щоб подивитись на те, що є і в інших музейних залях. А то є кімнатка з дарами й експонатами основників музею — д-ра М. Сіминовича та К. Лисюка, тут їх життєписи в фотографіях і різні колекції. Далі йдуть залі з відділами: Історично-Військовий, Галерія Визвольних Змагань України, Мазепинська кімната, кімната — Українське Шикаґо давніше і тепер, бібліотека, архів журналів, часописів, рукописів, мап і т. д. Але ті відділи опишемо, може, іншим разом.

Тепер же згадаємо парою слів про працю упорядника цього відділу народного мистецтва. Тій особі належить щира подяка за всі її труди й старання. Вона не лише тримає живчика в справі збагачення м у з е ю нарoтно - мистецькими експонатами, але й сама приймає їх, розміщає в певній системі. Сама вона милується цим мистецтвом, його любить, його знає, ним цікавиться. А щоб у музейній залі з тими скарбами було завжди чисто і все в порядку, згадана особа сама систематично переглядає експонати, і сама утримує чистоту й порядок, не жаліючи і сил фізичних. Ім'я її не можемо, на жаль, тут занотувати, бо не маємо на те дозволу. Та це не зменшує признання за її праці в музею.

Ант. Кущинський

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

(Закінчення зі стор. 3-ої)

Все в нас краще, як у Востоні, і все „кінґ сайз" — сказала при виїзді на Дірборн стейшен.

Гість з Канади Семен Левицький, організатор УНСоюзу з Торонта, зголосився до мене телефоном. В розмові з ним, чому він тепер менше активний на союзовому полі, він подав такі причини: часу немає, і він не вірить в 500-долярову масівку союзового членства. Треба брати людей на грубші суми, бо як цього не буде, то в Торонті працюють 20 агентів — українців, які їх заберуть, наших людей до американських компаній. Не можно чекати, бо агенти не чекають. Йде конвенція і треба йому теж п р и д б а т и для для УНСоюзу кілька членів на грубше забезпечення. Пана Левицького я стрінув вперше в Клівленді на Союзовій Конференції на Вершинах.

Культурний п і к н і к 52-го Відділу ОДВУ в саді Лоґая на Борнсайді може бути прикладом, як влаштовувати подібні імпрези. Не було натовпу при барі, ані теж криків і метушні. В тіні овочевих дерев і на сонці сиділи люди при гарних столах і на кріслах, а їх обслуговували гарні бльондинки на переміну з брюнетками. Як стемніло, прийшла оркестра, заблимали лямпіони і різнокольорові світла. На плятформі танцювали молодь і діти. Кілька старих еміґрантів - лемків зі села Д о б р а, С я н і цького повіту яких я питався, чому не йдуть в танок, гурмою, відповіли: — Не хцем, бо уже не можем! Увесь буфет, казали мені жінки, випродали, остали лише порожні баняки, але твердих напитків вистачило до кінця.

Були там теж секретарі союзових Відділів 33, 176, 114 і 301.

Під рідним і під чужим небом —330-сторінкова книжка Пилипа Ясновського з Шарпсвілу, Па., дісталася на шикаґовський ринок. Читають її залюбки старі еміґранти, ті, що ще можуть взагалі читати, і знаходять там задоволення. Ніде правди діти, наша повоєнна література достосована до потреб і смаку людей з вищою освітою. А що мають читати ті недобитки з-перед 1. світової війни? Колись були сонники, Пророцтва Михальди і малі брошурки, „як царевич літав до царівни". Головна Контрольна Комісія УНСоюзу ще в 1938 р. вичистила соб-бейзмент дому УНСоюзу з того роду літератури, і Союз міхами розіслав цей крам даром на різні адреси. Дісталося і мені.

Але старі еміґранти теж зробили поступ і підтягнули себе до висоти. Не вірять вже сонникам і пророцтвам, але не можуть читати і розуміти наших модерних письменників. Так далеко вони ще не дійшли, а що час їх короткий, то вже і не дійдуть.

Тому книжка Ясновського, його спогади з України до першої війни і його життя в Канаді і Америці, є правдивим дзеркалом життя наших перших еміґрантів за водою. Я прочитав теж ту книжку. Багато там натяків на УНСоюз і „Свободу", що були тоді зв'язковим між нашими людьми по копальнях зі світом. Пилип Ясновський має вже 81 рік, але ще активний, бо пише мені, що він є приліплений до Осередку СУМА в Йонґставні, Огайо.

Степан Куропась

Людство зростає щорічно по 50 мільйонів і нараховує тепер 3 більйони душ

Об'єднані Нації. — За статистикою з усіх країн світу — населення земного ґльобу зростає щорічно на 46.000.000 до 55.000.000 душ, себто так, наче б щороку подвоювалось населення цілої Франції, або цілої Англії. Від 20-х років цього сторіччя н а с е лення ґльобу зросло на одну третину. Тепер воно наближується до трьох більйонів душ. За даними, отриманими з Статистичного бюра Об'єднаних Націй видано тепер на 640 сторінках друку Демографічний Річник, що є сучасним найповнішим і найавторитетнішим довідником, що стосується населення ґльобу: статистики народин, смерти, вінчань, розводів і переселювань. Вартість тієї книжки полягає не тільки в циферному матеріялі, але й у фахових коментарях. Великий приріст населення за останніх 40 років пояснюється не так збільшеним числом народин, як зменшеним числом випадків смерти внаслідку продовженого віку людини, завдяки осягам медицини й гігієни. Найбільший відсоток народин, 47 на 1.000, і найвищий відсоток смертних випадків, 28 на 1.000, стрічається в Африці. В Азії населення зростає по 1.8% річно, себто вдвоє швидше, як в Европі, де воно виказує 0.8%. В ЗДА населення зростає мірником 23.6 на 1.000, а смертних випадків з 9.5 на 1.000. Найбільшим містом у світі є Токіо. В квітні 1960 р. воно нараховувало 8,161.000, а Ню Йорк нараховував у тому самому часі 7.781.984 мешканців.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СОЮЗОВЦІ! Ваш Відділ Українського Народного Союзу це Ваша родина, Ваша вужча громада, Ваша установа! Місячні чи річні, як і кожні інші збори Вашого Відділу вирішують важливі справи, що відносяться до Вас особисто, до Вашої родини і Вашої спільноти. Тому, Ваша участь у цих зборах мусить бути обов'язкова, бо вона є у Вашому найкращому інтересі! То ж приходіть усі на збори свого Відділу та спільно, всією громадою, подбайте про спільну кращу долю. На місячні збори обов'язково приносіть свої вкладки і вкладкові книжечки, вирівнюйте всі свої організаційні зобов'язання та вимагайте цього від інших. На річних зборах подбайте, щоб Ваш Відділ мав найкращу Управу і самі не відмовляйтесь від обов'язків урядовця, якщо Вам такі обов'язки повірять члени. На збори приходіть точно! В Українському Народному Союзі наша будучність!

У найближчому часі відбудуться збори:

СУБОТА, 19-го СЕРПНЯ 1961:

БЕТЛЕГЕМ, Па. — Місячні Збори Б-ва св. Димитрія, Відділ 288, в год. 7:00 веч., в церковній залі. — Д. Мушастий, секр.

ГЕМТРЕМК, Миш. — Збори Т-ва „Згода", Відд. 20, в год. 4:30 по пол., в залі Українського Демократичного Клюбу, при 2376 Grayling вул. — Й. Косій, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. І. Франка, Відд. 372, в год. 7:30 веч., в Іґел Гол — 210 Church St. — П. Шило, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Місячні Збори Т-ва ім. І. Франка, Відділ 83, в год. 5:00 по пол., в Українському Горож. Клюбі, при 847 N. Franklin St. — Ст. Гавриш, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Звичайні Місячні Збори Б-ва св. Юрія, Відд. 239 від год. 3:00 до 5:00 по пол., в домі Укр. Амер. Горожан, при 847 N. Franklin St. Порядок дня як звичайно. — Т. Ковальчук, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 42, в год. 8:00 веч., в УНДомі при 237 Hope Ave. — Приймаємо зголошення на автобус на прогулянку, в дні 27-го вересня ц. р., на Союзівку. Зголошуватися просимо у: В. Новацького — тел.: PR 3-0084; П. Головачука — тел.: GR 3-3423; В. Марущака тел.: GR 1-6726. — В. Марущак, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Збори Т-ва ім. І. Франка, Відд. 97, в год. 2:00 по пол., в церковній залі, при 45-47 Hope Ave. — М. Мельник, рек. секр.

НЕДІЛЯ, 20-го СЕРПНЯ 1961:

КАРТЕРЕ, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ". Відд. 342, в год. 2:00 по пол., в шкільній кімнаті ч. 2, під церквою св. Димитрія. Решта дивіденди. Треба вирівняти залеглі вкладки. — о. І. Гундяк, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. — Звичайні Місячні Збори Т-ва „Любов", Відд. 370, в год. 10:45 перед пол. — Секретар Відділу збиратиме членські вкладки у шкільній залі вже від год. 8:30 ранку. — В. Гіна, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Б-ва св. Йосафата, Від. 217, в год. 2:00 по пол., в парохіяльній залі під ч. 305 Hudson Ave. — В. Колданський, рек. секр.

БОФФАЛО Н. Й. — Місячні Збори Б-ва св. о. Миколая, Відд. 127, в год. 11:30 перед пол., в церковній залі, при Філморе і Онейда вул. Управа Відділу урядує і збирає членські вкладки у вище згаданому місці й часі — кожної неділі. — Управа.

Посмертні згадки

Степан **ГОНТАРИК**, — член Б-ва св. Димитрія, Відд. 288 УНСоюзу в Бетлегемі, Па., помер дня 30-го червня 1961 року у шпиталі Bay Pines, Fla. Покійний, син Василя й Анни Гонтарик. Полишив у смутку батька, дружину, дочку Донну та 3 сестри. Заупокійну Службу Божу відправлено в кат. церкві св. Йосафата. Покійного поховано на цвинтарі св. Йосафата. — Вічна Йому Пам'ять!

Д. Мушастий, секр.

Василь **ЗОЗУЛЯ**, — довголітній член Т-ва ім. Б. Хмельницького, Відд. 158 УНСоюзу в Брукляні, Н. Й., помер 9-го липня 1961 р. Покійний прожив 66 років. Народ. 1895 року в Двірцях, Ізясласького повіту на Волині. До УНСоюзу вступив 1939 р. Полишив у смутку дружину Марію, 3 доньки: Стелу Анну і Розу, сина Карла, зятів, 12 внуків та дальшу родину. Похорон відбувся 13-го липня 1961 р., з пох. заведення до церкви св. Духа, при N. 5th St., а опісля на St. Johns Cemetery, Middle Village, N. Y., при участі Родини, Знайомих та членів Відділу і Т-ва. — Вічна Йому Пам'ять!

Управа

Григорій **МАКСИМИЧ** — довголітній член 76 Відд. УНСоюзу в Нюарку, Н. Дж., помер 13-го липня 1961 р., на 67-му році життя. Покійний походив з с. Галівців, повіт Старий Самбір, Україна. Полишив у смутку дружину Варвару, також членку УНСоюзу. Похорон відбувся в суботу, 15-го липня 1961 року, з пох. заведення Литвин і Литвин, до української кат. церкви, при Сенфорд і Айві вул., а опісля на цвинтар — Evergreen. — В. Й. П.!

В. Салабун, секр.

Іван **ЧОЛІЙ** — член Т-ва „Подільська Січ" Відд. 8 УНСоюзу в Йонкерсі, Н. Й., помер в п'ятницю, 21-го липня 1961 року. Похорон Покійного відбувся в понеділок, 24-го липня 1961 р., з пох. заведення до української церкви св. Арх. Михаїла. Покійний полишив у смутку дружину Гелен, 3 дітей: Джана мол., Михайла і Миколая, маму Теклю, брата Василя і сестру Елеонор. — Вічна Йому Пам'ять!

В. Мандзій, секр.

ТАРЗАН, ч. 4697. Тарзан — божок!

Стараючися вдавати божка, Тарзан драматичним способом в'їхав до ворожого села, коли тентор проломив браму!

В цьому випадку він звільнив велику бестію і почав збирати поховане населення.

— Виходіть і складайте пошану! — він кричав. — Я є великий єдиний, хочу бачити вашого короля!